

Nr 1

Utlåtande i anledning av motioner rörande användningen av benämningen glass.

Tredje lagutskottet har behandlat två i riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 4 i första kammaren av herrar *Eric Carlsson* och *Thorsten Larsson* samt nr 8 i andra kammaren av herrar *Wahrendorff* och *Elmwall*.

I motionerna hemställes, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utfärdande av föreskrifter angående skyldighet att ange sammansättningen av glass, som försäljes i portionsförpackningar, antingen genom dubbelbenämning, som anger det använda fettämnet, eller genom särskild varudeklaration å förpackningen i enlighet med vad som anförts i motionen».

Den av motionärerna behandlade frågan har tidigare varit föremål för behandling i riksdagen, nämligen vid 1958 års B-riksdag i anledning av motionerna I: 148 och II: 190 samt vid 1960 års riksdag i anledning av motionerna I: 314 och II: 390. Över motionerna har utskottet avgivit utlåtandena nr B 4 år 1958 och nr 5 år 1960.

Beträffande innehållet i gällande rätt och viss utländsk lagstiftning hänvisas till det år 1958 avgivna utlåtandet.

I de år 1960 väckta motionerna ägnades särskild uppmärksamhet åt de verkningar som kunde följa av Sveriges anslutning till Europeiska frihandelsammanslutningen (EFTA). Motionärerna ansåg det otillfredsställande, att till vårt land kunde komma att importeras glass, som sedan kunde här försäljas under en benämning som icke finge användas i tillverkningslandet. I anledning härav anförde utskottet följande.

Enligt utskottets mening är det ur svensk synpunkt strängt taget ovidkommande under vilken beteckning en här saluförd vara säljes i ett annat land. Av betydelse för oss är däremot varans beskaffenhet. Utskottet anser nu liksom år 1958 att varudeklaration i någon form är önskvärd. Frågan huruvida föreskrifter därom blir erforderliga för importerad glass bör emellertid icke upptagas förrän det avgjorts till vilket varuslag (jordbruksvara eller industrivara) glass enligt frihandelskonventionen kommer att hänföras och utvecklingen visat att fog finnes för införande av varudeklarationskyldighet.

Motionärerna anför nu.

De erfarenheter, som vunnits efter EFTA-konventionens ikraftträdande, har otvivelaktigt ytterligare aktualiserat behovet av konsumentupplysning i fråga om glassen. Under hösten har till vårt land importerats betydande kvantiteter glass främst från England, enligt uppgift cirka 165 000 kg fram till den 1 november 1960. Undersökningar som verkstälts tyder på att vid framställningen såsom fettämne använts ister. Att denna vara det oaktat kunnat försäljas här i så stor omfattning torde i första hand bero på att den i beteckningen inte kunnat särskiljas från annan glass. Då den chokladöverdragna glassen enligt EFTA-konventionen är registrerad som industrivara, måste man räkna med ytterligare ökad import av sådan glass i takt med att tullsänkningarna genomföres inom EFTA.

Vidare anför motionärerna.

Såsom förhållandena utvecklats synes särskilda författningsbestämmelser erforderliga för uppnående av en tillfredsställande konsumentupplysning i fråga om glassvarorna. På annat sätt torde konsumenterna inte kunna beredas tillgång till sådan upplysning om glassens sammansättning, att de kan göra ett medvetet val mellan olika glassorter, enligt den målsättning, som tredje lagutskottet angav i sitt utlåtande 1958.

Det mest effektiva sättet till lösning av frågan skulle med all säkerhet vara, att benämningen glass förbehålles glassvara, vid vars tillverkning använts mjölkfett utan tillsats av annat fett, och att annan nu som glass betecknad vara finge saluföras under annan benämning. Häremot kan emellertid invändas, att ordet glass vunnit hävd som beteckning för såväl varor av mjölkfett som av annat fett och att det gängse språkbruket därför inte bör ändras. Den erforderliga upplysningen i fråga om glassens sammansättning synes då kunna åstadkommas antingen genom föreskrift, att all glass — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller i de övriga nordiska länderna — skall saluföras under dubbelbenämning såsom t. ex. gräddglass, mjölkglass, fruktglass eller emulsionsglass eller genom införande av skyldighet att å de förpackningar, vari glassen tillhandahålles, deklarerera varans fettsammansättning. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva vilken av dessa båda metoder som kan anses vara lämpligast för syftet och därefter utfärda de erforderliga föreskrifterna.

Utskottet

Då utskottet vid 1958 års B-riksdag och 1960 års riksdag i anslutning till väckta motioner hade att behandla frågan om användningen av benämningen glass var motionärernas hemställan av en delvis annan innebörd än nu förevarande motioner. I 1958 års motioner yrkades att benämningen glass skulle förbehållas glass vid vars tillverkning såsom fettämne använts endast mjölkfett. Samma yrkande förekom i 1960 års motioner men då såsom alternativ till en föreslagen bestämmelse om att glass, vid vars tillverkning använts annat fettämne än mjölkfett eller som framstälts utan fettämne, endast skulle

få saluföras under sådan dubbelbenämning att detta klart framginge, t. ex. genom att ordet margarin eller motsvarande tillfogades före ordet glass. Förslaget om dubbelbenämning återkommer i årets motioner men nu som alternativ till en bestämmelse om särskild varudeklaration å förpackning vari glass tillhandahålles vid försäljning.

Den förskjutning motionsyrkandena sålunda undergått innebär ett närmande till den mening varåt utskottet givit uttryck i sina utlåtanden år 1958 (nr B 4) och år 1960 (nr 5). Utskottet avvisade då av olika skäl tanken på en sådan lagstiftning att benämningen glass reserverades för glass innehållande mjölkfett. Av delvis samma skäl förkastades även förslaget om dubbelbenämning för sådan glass som ej innehåller mjölkfett. Däremot ansåg utskottet att någon form av varudeklaration å de förpackningar vari glassen tillhandahålles skulle vara av värde. Såvitt gällde inom landet tillverkad glass erinrade utskottet emellertid om den på frivillig väg anordnade kvalitetskontrollen genom runmärkning och förordade därför för det dåvarande inga bestämmelser om varudeklarationsskyldighet.

Utskottet anser alltjämt, att det ej bör komma i fråga att på annat sätt än genom införande av någon form av varudeklaration tillfredsställa konsumenternas berättigade krav på att kunna göra ett medvetet val mellan olika glasssorter. I fall då hälsosynpunkter ej föranleder annat bör emellertid i första hand eftersträvas en lösning på frivillighetens väg. Glass intager i detta hänseende ingen särställning. Även beträffande otaliga andra varor saknar konsumenterna möjlighet att göra ett medvetet val med hänsyn till varans beståndsdelar m. m. Om en lösning ej går att uppnå utan lagstiftning bör frågan om införande av författningsbestämmelser rörande varudeklarationsskyldighet för glass därför icke upptagas isolerat utan i samband med ett ställningstagande till frågan om konsumentupplysning i vidare sammanhang.

Frågan om beskaffenheten av importerad glass och importens verkningar för den svenska glassproduktionen — särskilt med hänsyn till Sveriges anslutning till Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA) — upptogs först i 1960 års motioner. Utskottet ansåg, att frågan om varudeklarationsskyldighet för importerad glass ej borde upptagas förrän det avgjorts till vilket varuslag (jordbruksvara eller industrivara) glass enligt frihandelskonventionen kunde komma att hänföras och utvecklingen visat att fog funnes för införande av sådan skyldighet. I nu förevarande motioner har uppgivits, att chokladöverdragen glass enligt frihandelskonventionen hänföres till industrivara, att betydande kvantiteter glass importerats främst från England, att en ökad import kan förväntas samt att gjorda undersökningar tyder på att vid framställningen av glassen såsom fettämne använts ister.

Glassimportens eventuella menliga verkningar med avseende å den svenska glassproduktionen och avsättningen för mjölkprodukter kan enligt utskottets mening icke läggas till grund för ändringar i den svenska livsmedelslag-

stiftningen. Denna lagstiftning har nämligen — som utskottet år 1958 uttalande — främst till uppgift att skydda konsumenterna mot mindervärda livsmedel. Om den importerade glassen däremot kan anses hälsofarlig föreligger direkt anledning till ingripande.

Även beträffande importerad glass gör sig självfallet gällande de synpunkter angående varudeklaration som förut redovisats. Den importerade glassen kan ej anses i detta avseende intaga någon särställning. Möjligheterna att på frivillig väg anordna kvalitetskontroll kan dock vara mindre, då det gäller importerad glass, och detta kan påverka frågan om införande av varudeklarationsskyldighet. Huruvida särskilda åtgärder skall bli påkallade till följd av import av glass är naturligtvis även beroende av i vilken utsträckning sådan import förekommer. Enligt utskottets mening är erfarenheterna i detta hänseende fortfarande alltför begränsade för att kunna läggas till grund för några åtgärder.

Utskottet anser således, att frågan om införande av författningsbestämmelser rörande varudeklarationsskyldighet för glass om möjligt bör upptagas i samband med överväganden angående sådan skyldighet för varor i allmänhet, beträffande vilka konsumenternas möjligheter att göra ett medvetet val är begränsade. De i viss mån speciella förhållandena beträffande importerad glass bör dock enligt utskottets mening ägnas uppmärksamhet, och utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t därvid, om så befinnes erforderligt, vidtager de åtgärder som kan anses påkallade.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anför i anledning av motionerna I:4 och II:8.

Stockholm den 14 februari 1961

På tredje lagutskottets vägnar:

HUGO OSVALD

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Oswald, Lindahl, Göran Karlsson, Georg Carlsson, Kristiansson, Ebbe Ohlsson, Åkesson och Wirmark;

från andra kammaren: herrar Johansson i Torp, Nyberg, Jansson i Benestad, Andersson i Ryggestad, Johansson i Öckerö, fröken Andersson i Lerum*, herrar Hammarberg och Palm.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering